

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

_____ Н. І. Василькова

5 вересня 2018 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ МОВИ

Ступінь магістра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 «Середня освіта»

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

освітня програма Українська мова і література;

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 «Філологія»

035.01 українська мова та література

освітня програма Українська мова та література

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В.
О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Баденкова Вікторія Миколаївна, доцент кафедри
української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент.

Програму схвалено на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри української мови

і літератури _____ (Філатова О. С.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол № 12 від «5» вересня 2018 року

Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н. І.)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Теорія мови» складена Баденковою В. М. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка спеціальності 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта (Українська мова і література);

03 Гуманітарні науки спеціальності 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є мова у всьому об'ємі її властивостей і функцій, її будова, функціонування й історія вчення про її дослідження та методологію.

Міждисциплінарні зв'язки: обізнаність із нормами й канонами сучасного мовного дискурсу та вміння представити свої наукові здобутки є одним із найважливіших і найвагоміших аспектів підготовки фахівця з університетською освітою. Особливої значимості цей аспект набуває сьогодні, коли українська система освіти інтегрується в загальноєвропейський освітній простір. Саме тому курсу «Теорія мови» властиві зв'язки з теоретичними та спеціальними теоретичними курсами загального фундаментального та професійного циклу – «Методологія та організація наукових досліджень», «Історія лінгвістичних вчень», «Загальне мовознавство», «Історія мови», «Стилістика», «Новітні напрями сучасної лінгвістики», «Сучасна українська літературна мова», «Методика навчання фахових дисциплін».

Робоча програма навчальної дисципліни складається з 5-и кредитів.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання дисципліни є розширення й поглиблення знань із теорії й методології мовознавства, вивчення законів розвитку мови та її окремих компонентів, вироблення вмінь загальнолінгвістичного аналізу складних та суперечливих явищ мови у відповідності з логікою наукового аналізу.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Теорія мови» є:

- удосконалити і систематизувати теоретичну та практичну підготовку магістрантів за рахунок ознайомлення студентів із зовнішніми та внутрішніми законами розвитку мови, зокрема розкриття соціальної природи мови, її зв'язків із суспільством;
- висвітлити складні процеси історичного розвитку мовної теорії;
- ознайомити із особливостями, прийомами, засобами та методами наукового пізнання в мовознавстві;
- сприяти набуттю умінь самостійного аналітичного опрацювання та обґрунтування конкретних проблем теорії мови;
- удосконалювати вміння характеризувати та вміти використовувати основні методи та прийоми аналізу мовного матеріалу;
- сформувати професійні навички та вміння, які необхідні магістрантам для їхньої майбутньої наукової роботи, а також специфічних дослідницьких векторів наукового пошуку;
- збагатити лексичний запас студентів новими термінами з фахової підготовки та розвивати навички використання системи основних понять і термінів сучасного мовознавства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими *компетентностями*:

I. Загальнопредметні:

1. Набуття міцних знань із професійних дисциплін.
2. Володіння українською мовою на високому рівні й здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціокультурних явищ.
3. Уміння користуватися науковою, навчальною, довідковою літературою.
4. Уміння здійснювати відбір, аналіз, систематизацію та узагальнення фактичного матеріалу та інформації на основі різних її джерел.

5. Уміння застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній та науковій діяльності.
6. Уміння критично оцінювати отриману наукову інформацію.
7. Володіння методикою створення усного й письмового наукового тексту за спеціальністю.

II. Фахові:

1. Здатність до загальнолінгвістичного аналізу складних та суперечливих явищ мови у відповідності з логікою наукового аналізу, проектування вивчення мовних знаків та аналіз їхнього психологічного підґрунтя.

2. Здатність розширити наукову парадигму дослідження мовних явищ магістрантів за рахунок вивчення новітніх здобутків вітчизняних та зарубіжних лінгвістів.

3. Уміння встановити типові риси, що зустрічаються в різних мовах світу; теорії, застосовної для пояснення специфіки і подібності багатьох мов.

4. Орієнтування в основних етапах розвитку науки про мову, у лінгвістичних парадигмах дослідження та визначення їх проблем із метою аналізу.

5. Розкриття складного характеру взаємозв'язків між мовою та мисленням.

6. Здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі філології та динаміки її розвитку; уміння вести наукову дискусію й володіння навичками публічного виступу.

7. Уміння визначати й аналізувати форми існування мови; давати оцінку мовним явищам.

8. Знання специфіки наукового стилю сучасної української літературної мови.

9. Уміння використовувати систему основних понять і термінів загального мовознавства.

На вивчення навчальної дисципліни у 1 семестрі відводиться 150 годин / 5 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни (1 семестр)

Кредит 1. Теорія мови як наукова і навчальна дисципліна.

Тема 1. Філологія в системі сучасного гуманітарного знання: актуальні напрямки та перспективи мовознавства. «Теорія мови» як навчальна дисципліна.

Предмет теорії мови, зміст і основні завдання курсу; показати місце мовознавства серед інших наук.

Теорія мови в системі наук. Мова та історія. Історизм загальної філології.

Лінгвістична теорія та філософія. Лінгвістична теорія та граматики. Принципи науки про мову. Зв'язок мовознавства з іншими науками як із суспільними, так і з природничими. Суміжні (інтердисциплінарні) з лінгвістикою галузі наукових знань.

Тема 2. Загальна характеристика поняття «мова». Модель мови як органона – форми існування конкретних мовних явищ. Багатопланова природа, сутність, функції та будова мови. Синхронія і діахронія. Парадигматичні, синтагматичні та епідигматичні відношення між мовними одиницями як основа системного та синергетичного устрою людської мови. Ізоморфізм мовної системи.

Тема 3. Мова як система та структура. Мова як ієрархічно організована система. Основні мовні рівні. Мовні одиниці і їх якісна відмінність. Обґрунтування системного підходу до мови у працях Ф. де Соссюра, І. О. Бодуена де Куртене, О. О. Потебні. Основні й проміжні рівні мови. розмежував термінів система і структура О. О. Реформатським, О. С. Мельничуком. Ідея рівневої організації мови в американській дескриптивній лінгвістиці.

Кредит 2. Теорія мови і проблема існування мови

Тема 4. Загальна теорія мови в розвитку. Мова, мислення і свідомість. Проблема співвідношення мови і мислення.

Розуміння сутності мови як суспільного явища, її зв'язку із мисленням, культурою та суспільним розвитком народу. Теорія мови вчора і сьогодні.

Еволюція уявлень про мову як об'єкт теорії. Мова в сучасному розвиненому суспільстві.

Тема 5. Семіотична парадигма мови. Поняття про знак і знакову систему мови. Типологія знаків. Структура знака. Знаковість і одиниці мови. Знакова природа мови - модель структури мови. Унілатеральна й білатеральна теорії мовного знака. Логіко-математична концепція знака Пірса. Психичні знакові теорії. План вираження і план змісту Л. Ельмслева.

Кредит 3. Мовна компетенція особистості

Тема 6 Мова і мовлення. Терміни лінгвальна діяльність, мова і мовлення та критерії їх розмежування та їхній онтологічний статус. Сучасні уявлення про співвідношення мови і мовлення.

Мовна дія і мовний твір; мовний акт і мовна структура. Мова і мовлення. Поняття «мовна особистість» і «мовна поведінка». Основні одиниці мови та мовлення.

Тема 7. Основи мовної комунікації. Базові поняття мовної комунікації. Поняття „комунікація”. Комунікативна лінгвістика. Моделі комунікації. Компоненти комунікації. Природа і форми комунікації. Комунікативна діяльність. Вербальні компоненти спілкування. Форми мовної комунікації.

Комунікативний акт та його ознаки. Невербальні засоби комунікації.

Кредит 4. Парадигми дослідження у сучасній лінгвістиці. Методи лінгвістичного дослідження.

Тема 8. Теоретична основа лінгвістичних досліджень. Методи і техніка дослідження. Методологія дослідження. Загальні методи наукового пізнання. Використовування методів наукового пізнання. Методи, що застосовуються на емпіричному і теоретичному рівнях досліджень.

Тема 9. Основні методи та прийоми аналізу мовного матеріалу: 1) описовий метод, прийоми описового методу: внутрішньої та зовнішньої реконструкції; 2) порівняльно-історичний та історико-порівняльний методи, прийоми зовнішньої та внутрішньої реконструкції; 3) методика відносної хронології і глотохронології, прийоми і принципи етимологічного аналізу; 4) зіставний метод; 5) структурний метод; дистрибутивний аналіз; методика безпосередніх складників; трансформаційна методика; компонентний аналіз; 6) метод лінгвогеографії; 7) математичні методи тощо.

Тема 10. Логіка наукового дослідження. Дослідження як форма розвитку науки. Загальна схема наукового дослідження. Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Впровадження результатів студентських наукових досліджень : функції наукових публікацій, наукова стаття, тези доповіді.

Кредит 5. Теорія мови вчора і сьогодні

Тема 11. Мови світу, їх вивчення та генеалогічна класифікація. Загальне і конкретне (часткове) мовознавство.

Тема 12. Семантична парадигма мови та її функціональні аспекти. Основоположники семантики. Поняття про лінгвістичні універсали, мовні стереотипи, метамову. Семантичні універсали та семантичні примітиви.

Визначення проблематики прикладного мовознавства.

3. Рекомендована література

Базова

Підручники і методичні посібники

1. Амирова Т. А. Из истории лингвистики XX в. : Структурно-функциональное языкознание: истоки, направления, школы: учеб. пособ. М. : ЧеРо, 1999. 108 с.

2. Бацевич Ф. С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень : підручник. К. : Академія, 2008. 240 с.
3. Бевзенко С. П. Вступ до мовознавства : короткий нарис : навч. посібник. К. : Вища шк., 2006. 144 с.
4. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови: навч. посібник. К. : Вища шк., 1991. 231 с.
5. Ганиев Б. Язык : Учебное пособие. 2-е изд., перераб., доп. Уфа: Изд-во БГПУ, 2001. 274 с.
6. Дорошенко С. І. Загальне мовознавство: навч. посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 288 с.
7. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр навч. літ-ри, 2004. 212 с.
8. Зеленько А. С. Загальне мовознавство. Історія лінгвістичних вчень. Аспекти, методи, прийоми, процедури дослідження мови : посібник. 2-ге вид., перероб. Луганськ : Альма-матер. 2002. 283 с.
9. Зеленько А. С. Загальне мовознавство: навч. посібник. К. : Знання, 2010. 380 с.
10. Зеленько А. С. Загальне мовознавство : навчальний посібник. 2-ге вид., стереотип. Київ : Знання, 2011. 380 с.
11. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник. К. : Видавничий центр "Академія", 2010. 464 с.
12. Салимова Д. А. Теория языка: материалы к лекционному курсу: Учебное пособие. Казань : Изд-во «Школа», 2010. 196 с.
13. Шарафутдинова Н. С. Теория и история лингвистической науки. М. : Восток-Запад; Владимир : ВКТ, 2007. 381.
14. Шулежкова С. Г. История лингвистических учений : учеб. пособие. 3-и изд., испр. М. : Флинта : Наука, 2007. 406 с.

Допоміжна

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація : підручник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 460 с.
2. Баландіна Н. Методологічне підґрунтя дослідження мовних стереотипів. *Наук. вісник Херсонського держ. ун-ту. Сер.: «Лінгвістика»* : Зб. наук. пр. Херсон: Вид-во ХДУ, 2006. Вип. IV. С. 316-321.
3. Бережняк В. М. Загальне мовознавство [Текст]: хрестоматія. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2011. 361 с.
4. Білецький А. Про мову і мовознавство : навч. посіб.. К. : АртЕк, 1996. 224 с.
5. Васильєва Л. П. До питання про співвідношення мови - системи та мови – стандарту. *Мовознавство*. 2002. № 2–3.
6. Глущенко В. А. Лінгвістичний метод і його структура. *Мовознавство*. 2010. №6. С. 32-44.
7. Гнатюк Л. Мовна особистість як об'єкт лінгвістичних досліджень : історія дефініції та проблема структури. *Вісник Черкаського університету. Серія «Філологічні науки»*. Вип. 44. С. 38 – 43.
8. Гнатюк Л. Мовна свідомість у сучасній лінгвістичній парадигмі. *Українське мовознавство*. К., 2005. Вип. 34. С. 3-8.
9. Єрмоленко С. Я. Критерії літературної норми і практика її кодифікації. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Острог : Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2013. Вип. 40. С. 6-9. URL : http://lingvj.oa.edu.ua/as_sets/files/full/2013/n40/NZ_Vyp_40.pdf
10. Загнітко А. П. Історія українського мовознавства в особах : наук.-навч. посібник. Донецьк : ДонНУ, 2006. Ч. 1. 184 с.

11. Захарчин, Віра Валентинівна. Українська мовознавча термінологія кінця XIX - початку XX століття [Текст] : дис...канд. філол. наук: 10.02.01 / Захарчин Віра Валентинівна ; НАН України, Ін-т укр. мови. К., 1995. 185 с.
12. Зеленько А. С. З історії лінгвістичних вчень. Луганськ : Альма-матер, 2002.
13. Земская Е. А. Язык как деятельность : Морфема. Слово. Речь. М. : Языки славянской культуры, 2004. 688 с. (Studia philologica).
14. Заборна М. Загальне мовознавство [Текст]: навч.-метод. посіб.. Т. : Підручники і посібники, 2009. 96 с.
15. Иванцова Е. В. О термине «языковая личность»: истоки, проблемы, перспективы использования. Вестник Томского государственного университета. Томск : ТГУ, 2010. № 4 (12). С. 24-32.
16. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М. : Гнозис, 2004. 477 с.
17. Кибрик А. Е. Очерки по общим и прикладным вопросам языкознания (универсальное, типовое и специфичное в языке). М. : Изд-во МГУ имени М. В. Ломоносова, 1992. 336 с.
18. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність: (від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму). Львів : Літопис, 2002. 304 с.
19. Красина Е. А., Перфильева Н. В. Инновационные принципы лингвистической методологии: Учеб. пособие. М. : РУДН, 2008. 228 с.
20. Крочук Ю.В Мовна особистість як об'єкт дослідження антропоцентричних лінгвістичних студій. *Молодий вчений*. № 2 (17) • лютий, 2015 р. С. 202–204. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/2/48.pdf>
21. Лазарович О. М. Мовні стереотипи і мовна картина світу. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/75143/27-Lazarovich.pdf?sequence=1>
22. Мельничук О.С. Мова як суспільне явище і як предмет сучасного мовознавства. *Мовознавство*. 1997. № 2-3. С. 3-19.
23. Паршин П. Б. Теоретические перевороты и методологический мятеж в лингвистике XX века. *Вопросы языкознания*. 1996. № 2. С.19-42.
24. Петлюченко Н. В. Харизматика: мовна особистість і дискурс : монографія . Одеса : Астропринт, 2009. 464 с.
25. Романченко А. Елітарна мовна особистість у науковому дискурсі: проблематика й етапи дослідження. *Південний архів (філологічні науки)*. Херсон. 2018. №73. С.35-39. URL : <http://pa.stateuniversity.ks.ua/index.php/73-2018>
26. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : Підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
27. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : Термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля. К., 2006.
28. Селігей П. О. Структура й типологія мовної свідомості. *Мовознавство*. 2009. № 5. С. 12-29.
29. Українська мова : [енциклопедія] / редкол. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін.. 2-ге вид., випр. і доп. К. : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.

Електронні ресурси

30. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови. К. : Вища шк., 1991. 231 с. URL : <http://uareferats.com/index.php/book/details/231>.
31. Бюлер К. Теория языка. Москва: Прогресс, 1993. 501 с. URL : <http://5fan.ru/wievjob.php?id=23575>

32. Великий тлумачний словник сучасної української мови онлайн. URL : <http://www.slovnky.net>
33. Даниленко В. П. Общее языкознание и история языкознания : курс лекцій. М. : Флинта : Наука, 2009. 272 с. URL : <http://englishtesthelper.ru/1/50.pdf>
34. Дистрибутивний аналіз. Методика безпосередніх складників. Трансформаційний аналіз – методи лінгвістичних досліджень [Електронний ресурс] URL : <http://www.bestreferat.ru/referat-163373.html>
35. Зеленько А. С. Загальне мовознавство: навч посібник. К. : Знання, 2010. 380 с. URL : <http://padabum.com/d.php?id=85703>
36. Короткий словник з мовознавства URL : http://ua-referat.com/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BA%D0%B8%D0%B9_
37. Лингвистика. Новое в лингвистике. URL : http://www.classes.ru/grammar/151.new-in-linguistics-4/source/worddocuments/_12.htm.
38. Мовознавство: науково-теоретичний журнал Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні та українського мовно-інформаційного фонду НАН України. URL : www.movoznavstvo.org.ua/
39. Сусов И. П. Введение в теоретическое языкознание [Электронный учебник] . Тверь, 1999. URL : [/%7Eips/LingFak1.htm#2](http://7Eips/LingFak1.htm#2)
40. Українська мова. Енциклопедія [Електронний ресурс] / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. – К. : Укр. енцикл., 2000. 752 с.. К., 2000. URL : <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um.htm>
41. Ушакова Т. Н. Структуры языка и организация речевого процесса. Язык, сознание, культура : сб. ст. / под ред. Н. В. Уфимцевой, Т. Н. Ушаковой. М., 2005. URL : [/boiko-school/texts/2005/ushakova_language_structures.pdf](http://boiko-school/texts/2005/ushakova_language_structures.pdf)

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит (1 семестр).

5. Засоби діагностики успішності навчання: опитування, тестування, перевірка виконання індивідуальних завдань, контрольних і практичних робіт, завдань для самостійної роботи, написання рефератів, есе.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

_____ Н. І. Василькова

5 вересня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ МОВИ

Ступінь магістра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 «Середня освіта»

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

освітня програма Українська мова і література;

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 «Філологія»

035.01 українська мова та література

освітня програма Українська мова і література

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія мови» для студентів галузі знань
01 Освіта/ Педагогіка спеціальності 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта
(Українська мова і література);
03 Гуманітарні науки спеціальності 035 «Філологія» 035.01 українська мова та
література.

Розробник: Баденкова Вікторія Миколаївна, доцент кафедри української мови і
літератури, кандидат філологічних наук, доцент _____(Баденкова В. М.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури
Протокол № 01 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (Філатова О. С.)
«29» серпня 2018 р.

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
	Спеціальність 014 «Середня освіта», 035 «Філологія»		
Індивідуальне науково-дослідне завдання : <i>Філологія в системі сучасного гуманітарного знання</i>	014.01 Середня освіта (Українська мова і література); 035.01 українська мова та література	<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	
<i>Семестр</i>			
I-й			
Загальна кількість годин – 150 год.		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год.; самостійної роботи студента – 6 год.	Ступінь магістра	8 год.	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		12 год.	
		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Самостійна робота</i>	
		130 год.	
		Вид контролю: іспит	

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 150 год.: 20 год. – аудиторні заняття, 130 год. – самостійна робота (13% ~ 87%).

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>заочна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
	Спеціальність 014 «Середня освіта», 035 «Філологія»		
	014.01 Середня освіта (Українська мова і література); 035.01 українська мова та література		
Індивідуальне науково-дослідне завдання (наукова доповідь)		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	
		<i>Семестр</i>	
		I-й	
Загальна кількість годин – 150 год.		<i>Лекції</i>	
	Ступінь магістра	4 год.	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		8 год.	
		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Самостійна робота</i>	
		138 год.	
		Вид контролю: іспит	

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 150 год.: 12 год. – аудиторні заняття, 138 год. – самостійна робота (8% ~ 92%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Мета курсу: розширення й поглиблення знань із теорії й методології мовознавства, вивчення законів розвитку мови та її окремих компонентів, вироблення вмінь загальнолінгвістичного аналізу складних та суперечливих явищ мови у відповідності з логікою наукового аналізу.

Завдання курсу:

- удосконалити і систематизувати теоретичну та практичну підготовку магістрантів за рахунок ознайомлення студентів із зовнішніми та внутрішніми законами розвитку мови, зокрема розкриття соціальної природи мови, її зв'язків із суспільством;
- висвітлити складні процеси історичного розвитку мовної теорії;
- ознайомити із особливостями, прийомами, засобами та методами наукового пізнання в мовознавстві;
- сприяти набуттю умінь самостійного аналітичного опрацювання та обґрунтування конкретних проблем теорії мови;
- удосконалювати вміння характеризувати та вміти використовувати основні методи та прийоми аналізу мовного матеріалу;
- сформувати професійні навички та вміння, які необхідні магістрантам для їхньої майбутньої наукової роботи, а також специфічних дослідницьких векторів наукового пошуку;
- збагатити лексичний запас студентів новими термінами з фахової підготовки та розвивати навички використання системи основних понять і термінів сучасного мовознавства.

Передумови для вивчення дисципліни: обізнаність із нормами й канонами сучасного мовного дискурсу та вміння представити свої наукові здобутки, що є одним із найважливіших і найвагоміших аспектів підготовки фахівця з університетською освітою. Курсу «Теорія мови» властиві зв'язки з теоретичними та спеціальними теоретичними курсами загального фундаментального та професійного циклу – «Методологія та організація наукових досліджень», «Історія лінгвістичних вчень», «Загальне мовознавство», «Історія мови», «Стилістика української мови», «Новітні напрями сучасної лінгвістики», «Сучасна українська літературна мова», «Методика навчання фахових дисциплін».

- Навчальна дисципліна складається з 5-и кредитів.

Результати навчання:

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- уміння оперувати сучасним категоріально-термінологічним апаратом мовознавства; знання найважливіших філологічних вітчизняних і зарубіжних наукових шкіл;
- здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі філології та динаміки її розвитку;
- здатність проведення досліджень на належному рівні.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими *компетентностями*:

I. Загальнопредметні:

8. Набуття міцних знань із професійних дисциплін.
9. Володіння українською мовою на високому рівні й здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціокультурних явищ.
10. Уміння користуватися науковою, навчальною, довідковою літературою.

11. Уміння здійснювати відбір, аналіз, систематизацію та узагальнення фактичного матеріалу та інформації на основі різних її джерел.
12. Уміння застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній та науковій діяльності.
13. Уміння критично оцінювати отриману наукову інформацію.
14. Володіння методикою створення усного й письмового наукового тексту за спеціальністю.

II. Фахові:

10. Здатність до загальнолінгвістичного аналізу складних та суперечливих явищ мови у відповідності з логікою наукового аналізу, проектування вивчення мовних знаків та аналіз їхнього психологічного підґрунтя.

11. Здатність розширити наукову парадигму дослідження мовних явищ магістрантів за рахунок вивчення новітніх здобутків вітчизняних та зарубіжних лінгвістів.

12. Уміння встановити типові риси, що зустрічаються в різних мовах світу; теорії, застосовної для пояснення специфіки і подібності багатьох мов.

13. Орієнтування в основних етапах розвитку науки про мову, володіти знаннями з історії розвитку лінгвістичної думки, у лінгвістичних парадигмах дослідження та визначення їх проблем із метою аналізу.

14. Розкриття складного характеру взаємозв'язків між мовою та мисленням.

15. Здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі філології та динаміки її розвитку; уміння вести наукову дискусію й володіння навичками публічного виступу.

16. Знання специфіки наукового стилю сучасної української літературної мови.

17. Уміння визначати й аналізувати форми існування мови; давати оцінку мовним явищам.

18. Уміння використовувати систему основних понять і термінів загального мовознавства.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Теорія мови як наукова і навчальна дисципліна

Тема 1. «Теорія мови» як навчальна дисципліна. Теорія мови в системі наук.

Тема 2. Загальна характеристика поняття «мова».

Тема 3. Мова як система та структура. Мова як ієрархічно організована система. Основні мовні рівні.

Кредит 2. Теорія мови і проблема існування мови

Тема 4. Загальна теорія мови у розвитку. Мова, мислення і свідомість.

Тема 5. Семіотична парадигма мови. Знакова природа мови - модель структури мови.

Кредит 3. Мовна компетенція особистості

Тема 6. Мова і мовлення.

Тема 7. Основи мовної комунікації.

Кредит 4. Парадигми дослідження у сучасній лінгвістиці. Методи лінгвістичного дослідження.

Тема 8. Теоретична основа лінгвістичних досліджень.

Тема 9. Основні методи та прийоми аналізу мовного матеріалу

Тема 10. Логіка наукового дослідження.

Кредит 5. Теорія мови вчора і сьогодні

Тема 11. Мови світу, їх вивчення та генеалогічна класифікація.

Тема 12. Семантична парадигма мови та її функціональні аспекти. Поняття про лінгвістичні універсалиї, мовні стереотипи, метамову. Визначення проблематики прикладного мовознавства.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	кон	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Теорія мови як наукова і навчальна дисципліна.						
Тема 1. «Теорія мови» як навчальна дисципліна.	8	2	1			7
Тема 2. Загальна характеристика поняття «мова».	10		1			7
Тема 3. Мова як система та структура.	12		2			10
	30	2	4			24
Кредит 2. Теорія мови і проблема існування мови						
Тема 4. Загальна теорія мови в розвитку. Мова, мислення і свідомість.	11	1				10
Тема 5. Семіотична парадигма мови.	19		2			17
	30	1	2			27
Кредит 3. Мовна компетенція особистості						
Тема 6. Мова і мовлення.	13	2	1			10
Тема 7. Основи мовної комунікації.	17		1			16
	30	2	2			26
Кредит 4. Парадигми дослідження у сучасній лінгвістиці. Методи лінгвістичного дослідження.						
Тема 8. Теоретична основа лінгвістичних досліджень.	7	1				7
Тема 9. Основні методи та прийоми аналізу мовного матеріалу	12		1			10
Тема 10. Логіка наукового дослідження.	11		1			10

Тема 11. Мови світу, їх вивчення та генеалогічна класифікація.	17		1			16
Тема 12. Поняття про лінгвістичні універсалії, мовні стереотипи, метамову. Визначення проблематики прикладного мовознавства.	13	1	1			11
	30	1	2			27
Усього годин:	150	4	8			138

5. Теми практичних занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Теорія мови як наукова і навчальна дисципліна		
1	Тема 1. «Теорія мови» як навчальна дисципліна.	1
	Тема 2. Загальна характеристика поняття «мова».	1
2	Тема 3. Мова як система та структура.	2
Кредит 2. Теорія мови і проблема існування мови		
3	Тема 4. Загальна теорія мови у розвитку.	2
	Тема 5. Знакова природа мови.	
Кредит 3. Мовна компетенція особистості		
4	Тема 6. Мова і мовлення	1
	Тема 7. Основи мовної комунікації.	1
Кредит 4. Парадигми дослідження у сучасній лінгвістиці. Методи лінгвістичного дослідження.		
5	Тема 8. Теоретична основа лінгвістичних досліджень.	1
	Тема 9. Основні методи та прийоми аналізу мовного матеріалу	1
	Тема 3. Логіка наукового дослідження.	
Кредит 5. Теорія мови вчора і сьогодні		
6	Тема 11. Мови світу, їх вивчення та генеалогічна класифікація.	1
	Тема 12. Поняття про лінгвістичні універсалії, мовні стереотипи, метамову. Визначення проблематики прикладного мовознавства.	1
	Разом:	12

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Теорія мови як наукова і навчальна дисципліна		
1	Тема 1. «Теорія мови» як навчальна дисципліна.	1
	Тема 2. Загальна характеристика поняття «мова».	1
2	Тема 3. Мова як система та структура.	1
Кредит 2. Теорія мови і проблема існування мови		
	Тема 4. Загальна теорія мови у розвитку.	1
	Тема 5. Знакова природа мови.	
Кредит 3. Мовна компетенція особистості		
3	Тема 6. Мова і мовлення	1
	Тема 7. Основи мовної комунікації.	

<i>Кредит 4. Парадигми дослідження у сучасній лінгвістиці. Методи лінгвістичного дослідження</i>		
	Тема 8. Теоретична основа лінгвістичних досліджень.	1
	Тема 9. Основні методи та прийоми аналізу мовного матеріалу	
	Тема 10. Логіка наукового дослідження.	
<i>Кредит 5. Теорія мови вчора і сьогодні</i>		
4	Тема 11. Мови світу, їх вивчення та генеалогічна класифікація.	1
	Тема 12. Поняття про лінгвістичні універсалиї, мовні стереотипи, метамову. Визначення проблематики прикладного мовознавства.	1
	Разом:	8

6. Самостійна робота

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Теорія мови як наукова і навчальна дисципліна</i>		
1	Опрацювання ключових понять теми	14
2	Представлення питань теми у формі наукової доповіді («Співвідношення мови - системи та мови – стандарту», «Функції мови»)	10
<i>Кредит 2. Теорія мови і проблема існування мови</i>		
	Підготовка рефератів: визначення проблем загального мовознавства	10
	Представити у формі мультимедіапрезентації «Генетичні й типологічні методи зовнішнього порівняння мов»	17
<i>Кредит 3. Мовна компетенція особистості</i>		
3	Написання есе із теми «Мова і мовлення», підготовка до захисту та обговорення	10
	Контрольна робота №1	16
<i>Кредит 4. Парадигми дослідження у сучасній лінгвістиці. Методи лінгвістичного дослідження</i>		
	Підготовка рефератів (довідей, мультимедіапрезентацій) із заданої проблеми «Технологія наукового дослідження»	20
	Робота із авторефератами наукових досліджень, укладання автореферату власного дослідження	7
<i>Кредит 5. Теорія мови вчора і сьогодні</i>		
4	Підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми з елементами наукового дослідження та презентацією	16
	Підготовка до контрольної роботи шляхом вивчення та систематизації матеріалу, що виноситься на самостійну роботу. Контрольна робота № 2	10
	Разом:	130

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Теорія мови як наукова і навчальна дисципліна</i>		
1	Опрацювання ключових понять теми	15
2	Представлення питань теми у формі наукової доповіді («Співвідношення мови - системи та мови – стандарту», «Функції мови»)	10
<i>Кредит 2. Теорія мови і проблема існування мови</i>		
	Підготовка рефератів: визначення проблем загального мовознавства	18
	Представити у формі мультимедіапрезентації «Генетичні й типологічні методи зовнішнього порівняння мов»	11
<i>Кредит 3. Мовна компетенція особистості</i>		
3	Написання есе із теми «Мова і мовлення», підготовка до захисту та обговорення	29
<i>Кредит 4. Парадигми дослідження у сучасній лінгвістиці. Методи лінгвістичного дослідження</i>		
	Підготовка рефератів (довідей, мультимедіа-презентацій) із заданої проблеми «Технологія наукового дослідження»	8
	Робота із авторефератами наукових досліджень, укладання автореферату власного дослідження	20
<i>Кредит 5. Теорія мови вчора і сьогодні</i>		
4	Підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми з елементами наукового дослідження та презентацією	16
	Підготовка до контрольної роботи шляхом вивчення та систематизації матеріалу, що виноситься на самостійну роботу. Контрольна робота	11
Разом:		138

7. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання *Філологія в системі сучасного гуманітарного знання* Орієнтовна тематика наукових доповідей:

- ✓ *Лінгвістична концепція Фердінанда де Соссюра.*
- ✓ *Соціолінгвістичний зміст поняття «класична мова».*
- ✓ *Етнічна та культурна двомовність.*
- ✓ *Спеціалізовані штучні мови.*
- ✓ *Діаспори і компактне проживання етномовних груп.*
- ✓ *Соціолінгвістичні універсалії.*
- ✓ *Семіотика як універсальна дисципліна: семіотика одягу, автодизайну, сайту тощо.*
- ✓ *Компаративістика в літературознавстві і в мовознавстві, що спільного?*
- ✓ *Типи мов та історія цивілізацій.*
- ✓ *Класична риторика і неориторика як прикладні дисципліни: що змінилося за півтори тисячі років.*

15.Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 5 крд.

Поточне оцінювання та самостійна робота					КР	Екзамен	Накопичувальні бали/Сума
Крд.1	Крд.2	Крд.3	Крд.4	Крд.5	50*2=	200/40	500/100
40	40	40	40	40	100		

Кількість балів у кінці **семестру** повинна складати від 250 до 500 балів (за 5кредитів), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни “Сучасна українська літературна мова” здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР).

Об’єктом оцінювання знань студентів є програмовий матеріал дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю.

Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється 5 балів тоді, коли відповідь вважається повною, тобто в ній містяться визначення всіх понять, про які йдеться в питанні, проаналізовано об’єкт аналізу,

охарактеризовано його семантичні та структурні ознаки. Відповідь повинна бути чіткою і послідовною, супроводжуватися достатньою кількістю прикладів із різних мов світу.

Студенту виставляється 4 бали, якщо у відповіді магістранта містяться незначні неточності, але при цьому відповідь є повною, змістовною і логічно побудованою.

Студенту виставляється 3 бали у тих випадках, коли студент дав не досить чітке або неповне визначення аналізованого об'єкта, не подав ілюстративного матеріалу, нелогічно і непослідовно розкривав суть поняття.

Студенту виставляється 2 бали, якщо магістр не подав правильної відповіді на більшість із основних чи додаткових питань, не знав термінологічної системи дисципліни, а також якщо відповідь була нелогічною.

Студенту виставляється мінімальний 1 бал за присутність на семінарському занятті, проте не довиконав теоретичні завдання, самостійні завдання та індивідуальну роботу.

Оцінка за виконання індивідуального науково-дослідного завдання, завдань самостійної роботи виставляється з урахуванням таких параметрів: структура роботи: стислий виклад матеріалу, максимальна інформативність тексту, чіткий порядок викладу інформації; орфоепічна та орфографічна грамотність; оптимальний добір графічних зображень (схеми, таблиці, діаграми, тощо); відповідність змісту доповіді, презентації їх назві.

При оцінюванні контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

- а) оцінка «відмінно» ставиться за правильне виконання всіх завдань;
- б) оцінка «добре» ставиться за виконання 75 % усіх завдань;
- в) оцінка «задовільно» ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;
- г) оцінка «незадовільно» ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Ці оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

- “5” – 45-50 балів;
- “4” – 38-44 бали;
- “3” – 25-37 балів;
- “2” – 1-24 балів.

Завданням підсумкового контролю (КР, екзамен) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Умови допуску до підсумкового семестрового контролю:

- написання контрольних робіт на позитивну оцінку;
- відповіді на практичних заняттях на позитивні оцінки;
- подані виконані самостійні роботи.

9. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Словесні – пояснювально-ілюстративні (розповідь-пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу, бесіда, лекція; наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (повідомлення, реферати, робота з підручником та додатковими джерелами, вправи).

Проблемне навчання, частково-пошукові та дослідницькі; робота з підручником та додатковими джерелами, спостереження над усним мовленням, репродуктивні (спостереження над мовним матеріалом), проблемного викладу (порівняльний аналіз), виразне читання текстів; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

11. Методичне забезпечення

1. Баденкова В. М. Теорія мови: навчально-методичний комплекс. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. 89 с.
2. Баденкова В. М. Теорія мови: методичні рекомендації до практичних занять та методичні вказівки до самостійної роботи. Миколаїв, 2017. 50 с.
3. Баденкова В. М. Лексичні засоби вербалізації концептосфери сакрального в поетичному ідіостилі Д. Кременя. Ідіостиль автора-творця: мовно-літературна парадигма : монографія / за ред. О. С. Філатової. Миколаїв : Миколаїв : ФОП Швець В. М., 2018. С. 94–121 (1,3 др.арк.).

12. Рекомендована література

Базова

15. Амирова Т. А. Из истории лингвистики XX в. : Структурно-функциональное языкознание: истоки, направления, школы: учеб. пособ. М. : ЧеРо, 1999. 108 с.
16. Бацевич Ф. С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень : підручник. К. : Академія, 2008. 240 с.
17. Бевзенко С. П. Вступ до мовознавства : короткий нарис : навч. посібник. К. : Вища шк., 2006. 144 с.
18. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови: навч. посібник. К. : Вища шк., 1991. 231 с.
19. Ганиев Б. Язык : Учебное пособие. 2-е изд., перераб., доп. Уфа: Изд-во БГПУ, 2001. 274 с.
20. Дорошенко С. І. Загальне мовознавство: навч. посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 288 с.
21. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр навч. літ-ри, 2004. 212 с.
22. Зеленько А. С. Загальне мовознавство. Історія лінгвістичних вчень. Аспекти, методи, прийоми, процедури дослідження мови : посібник. 2-ге вид., перероб. Луганськ : Альма-матер. 2002. 283 с.
23. Зеленько А. С. Загальне мовознавство: навч. посібник. К. : Знання, 2010. 380 с.
24. Зеленько А. С. Загальне мовознавство : навчальний посібник. 2-ге вид., стереотип. Київ : Знання, 2011. 380 с.
25. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник. К. : Видавничий центр “Академія”, 2010. 464 с.

26. Салимова Д. А. Теория языка: материалы к лекционному курсу: Учебное пособие. Казань : Изд-во «Школа», 2010. 196 с.
27. Шарафутдинова Н. С. Теория и история лингвистической науки. М. : Восток-Запад; Владимир : ВКТ, 2007. 381.
28. Шулежкова С. Г. История лингвистических учений : учеб. пособие. 3-и изд., испр. М. : Флинта : Наука, 2007. 406 с.

Допоміжна

42. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація : підручник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 460 с.
43. Баландіна Н. Методологічне підґрунтя дослідження мовних стереотипів. *Наук. вісник Херсонського держ. ун-ту. Сер.: «Лінгвістика»* : 36. наук. пр. Херсон: Вид-во ХДУ, 2006. Вип. IV. С. 316-321.
44. Бережняк В. М. Загальне мовознавство [Текст]: хрестоматія. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2011. 361 с.
45. Білецький А. Про мову і мовознавство : навч. посіб.. К. : АртЕк, 1996. 224 с.
46. Васильєва Л. П. До питання про співвідношення мови - системи та мови – стандарту. *Мовознавство*. 2002. № 2–3.
47. Глущенко В. А. Лінгвістичний метод і його структура. *Мовознавство*. 2010. №6. С. 32-44.
48. Гнатюк Л. Мовна особистість як об'єкт лінгвістичних досліджень : історія дефініції та проблема структури. *Вісник Черкаського університету. Серія «Філологічні науки»*. Вип. 44. С. 38 – 43.
49. Гнатюк Л. Мовна свідомість у сучасній лінгвістичній парадигмі. *Українське мовознавство*. К., 2005. Вип. 34. С. 3-8.
50. Єрмоленко С. Я. Критерії літературної норми і практика її кодифікації. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Острог : Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2013. Вип. 40. С. 6-9. URL : http://lingvj.oa.edu.ua/as_sets/files/full/2013/n40/NZ_Vyp_40.pdf
51. Загнітко А. П. Історія українського мовознавства в особах : наук.-навч. посібник. Донецьк : ДонНУ, 2006. Ч. 1. 184 с.
- 52.
53. Захарчин, Віра Валентинівна. Українська мовознавча термінологія кінця XIX - початку XX століття [Текст] : дис...канд. філол. наук: 10.02.01 / Захарчин Віра Валентинівна ; НАН України, Ін-т укр. мови. К., 1995. 185 с.
54. Зеленько А. С. З історії лінгвістичних вчень. Луганськ : Альма-матер, 2002.
55. Земская Е. А. Язык как деятельность : Морфема. Слово. Речь. М. : Языки славянской культуры, 2004. 688 с. (Studia philologica).
56. Заоборна М. Загальне мовознавство [Текст]: навч.-метод. посіб.. Т. : Підручники і посібники, 2009. 96 с.
57. Иванцова Е. В. О термине «языковая личность»: истоки, проблемы, перспективы использования. Вестник Томского государственного университета. Томск : ТГУ, 2010. № 4 (12). С. 24-32.
58. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М. : Гнозис, 2004. 477 с.
59. Кибрик А. Е. Очерки по общим и прикладным вопросам языкознания (универсальное, типовое и специфичное в языке). М. : Изд-во МГУ имени М. В. Ломоносова, 1992. 336 с.
60. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність: (від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму). Львів : Літопис, 2002. 304 с.

61. Красина Е. А., Перфильева Н. В. Инновационные принципы лингвистической методологии: Учеб. пособие. М. : РУДН, 2008. 228 с.
62. Крочук Ю.В Мовна особистість як об'єкт дослідження антропоцентричних лінгвістичних студій. *Молодий вчений*. № 2 (17) • лютий, 2015 р. С. 202–204. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/2/48.pdf>
63. Лазарович О. М. Мовні стереотипи і мовна картина світу. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/75143/27-Lazarovich.pdf?sequence=1>
64. Мельничук О.С. Мова як суспільне явище і як предмет сучасного мовознавства. *Мовознавство*. 1997. № 2-3. С. 3-19.
65. Паршин П. Б. Теоретические перевороты и методологический мятеж в лингвистике XX века. *Вопросы языкознания*. 1996. № 2. С.19-42.
66. Петлюченко Н. В. Харизматика: мовна особистість і дискурс : монографія . Одеса : Астропринт, 2009. 464 с.
67. Романченко А. Елітарна мовна особистість у науковому дискурсі: проблематика й етапи дослідження. *Південний архів (філологічні науки)*. Херсон. 2018. №73. С.35-39. URL : <http://pa.stateuniversity.ks.ua/index.php/73-2018>
68. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : Підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
69. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : Термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля. К., 2006.
70. Селігей П. О. Структура й типологія мовної свідомості. *Мовознавство*. 2009. № 5. С. 12-29.
71. Українська мова : [енциклопедія] / редкол. В. М. Русанівський, О. О.Тараненко, М. П. Зяблюк та ін.. 2-ге вид., випр. і доп. К. : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
72. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Я. Єрмоленко. К., 2001. 223 с.

Електронні ресурси

1. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови. К. : Вища шк., 1991. 231 с. URL : <http://uareferats.com/index.php/book/details/231>.
2. Бюлер К. Теория языка. Москва: Прогресс, 1993. 501 с. URL : <http://5fan.ru/wievjob.php?id=23575>
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови онлайн. URL : <http://www.slovnyk.net>
4. Даниленко В. П. Общее языкознание и история языкознани : курс лекцій. М. : Флинта : Наука, 2009. 272 с. URL : <http://englishtesthelper.ru/1/50.pdf>
5. Дистрибутивний аналіз. Методика безпосередніх складників. Трансформаційний аналіз – методи лінгвістичних досліджень [Електронний ресурс] URL : <http://www.bestreferat.ru/referat-163373.html>
6. Зеленько А. С. Загальне мовознавство: навч посібник. К. : Знання, 2010. 380 с. URL : <http://padabum.com/d.php?id=85703>
7. Короткий словник з мовознавства URL : http://ua-referat.com/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BA%D0%B8%D0%B9_
8. Лингвистика. Новое в лингвистике. URL : http://www.classes.ru/grammar/151.new-in-linguistics-4/source/worddocuments/_12.htm.

9. Мовознавство: науково-теоретичний журнал Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні та українського мовно-інформаційного фонду НАН України. URL : www.movoznavstvo.org.ua/
10. Сусов И. П. Введение в теоретическое языкознание [Электронный учебник] . Тверь, 1999. URL : [/%7Eips/LingFak1.htm#2](http://7Eips/LingFak1.htm#2)
11. Українська мова. Енциклопедія [Електронний ресурс] / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. – К. : Укр. енцикл., 2000. 752 с.. К., 2000. URL : <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um.htm>
12. Ушакова Т. Н. Структуры языка и организация речевого процесса. Язык, сознание, культура : сб. ст. / под ред. Н. В. Уфимцевой, Т. Н. Ушаковой. М., 2005. URL : [/boiko-school/texts/2005/ushakova_language_structures.pdf](http://boiko-school/texts/2005/ushakova_language_structures.pdf)

13. Інформаційні ресурси

1. Білецький А. О. Про мову й мовознавство : навч. посібн. для студентів філол. спец. вищ. навч. закладів. К. : АртЕк, 1997. 224 с. . – Кількість: 10.
2. Зеленько А. С. Загальне мовознавство: Навч посібник. К. : Знання, 2010. 380 с. Кількість: 1.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : Підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с. Кількість: 1.